

KULTÚRA

ROČNÍK XXIV. – č. 10

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

19. MÁJA 2021

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: teodor.krizka@gmail.com • Cena 1,90 €

Snímka: Teodor Križka

„Keď sa to začne diať, vzpriamte sa, zodvihnite hlavu, lebo sa blíži vaše vykúpenie.“ (Lk 21,28)

K FYZIOLOGII
NOVEJ TOTALITY

Udalosti okolo politikmi vyhlásenej pandémie s následnými sanitárnymi opatreniami, počnúc marcom 2020, spustili proces kreovania novej totality. Na rozdiel od klasickej „tvrdej“ totality známe monsterprocesy päťdesiatych rokov nahradí v „pružno-mäkkej“ totalite preventívne zastrašovanie oponentov tak, ako to dnes už robí NAKA (osentatívne domové prehliadky) v korelácii s prepracovaným mediálnym lynčovaním.

Prechod od organickej k prísne organizovanej spoločnosti naberie kolosálne rozmery, čo vystihol Berďajev. Vládna moc na pokyny svetovládneho prediktora bude používať pružné regulačné nástroje správania sa ľudí v korelácii s flexibilnou úpravou zákonov. Obvyklé stanné právo nahradia zákazy vychádzania, určí sa akčný rádius pohybu, regulovanie otvárania a zatvárania prevádzok, počty a oblečenie, úpravy zovňajšku budú

na spôsob pružného regulovania, podľa chuti manického establišmentu. Človek, teda už nie občan, neskoršie degradovaný na biorobota, sa stane „opičkou na gumičke“ alebo hračkárskym „jojom“ v rukách mocných. Výbor pre verejné blaho a výbor pre bezpečnosť totalitnej francúzskej revolúcie máme už zlúčený v tzv. Ústrednom krízovom štábe, ktorý je zložený z podstatnej časti skazenými politikmi a poplatnými „odborníkmi“.

Zriadi sa sanitárna polícia, ktorej funkciu nateraz uskutočňujú prevažne zamestnanci úradov verejného zdravotníctva. Metódy Gestapa, NKVD, ŠTB avšak v jemnejšej, mäkkej podobe budú uplatňované na malej skupine slobodných ľudí na výstrahu ustrašenej väčšiny. Bežné flexibilné kontroly napr. testovacích

preukazov, potom tzv. vakcinačné karty sa stanú životodarnou vstupenkou do obchodu. Až teraz máme odkrytý význam metafory o šelme z pera svätopisca: „Všetci, malí i veľkí, bohatí i chudobní, slobodní aj otroci, prijímajú na pravú ruku alebo

PETER GREČO

na čelo znak, a že nik nemôže kupovať alebo predávať, iba ten, kto má znak: meno šelmy alebo číslo jej mena“ (Zjv 13, 16 – 17).

Dnešní tvorcovia nových poriadkov už nepotrebujú systém Gulagov, pretože celá masová spoločnosť sa stala väzením, čo vystihol filozof Ortega Y Gasset. V tejto počítačovej sieti vedľa nás všetko dôležité. Nepotrebujú popravy ani likvidáciu ľudí prepracovaním na gigantických

stavbách, či vo vyhladzovacích táboroch, ani deportovať a presídľovať, veď majú prírodu v svojich službách. Použití biologickú zbraň hromadného ničenia a nastaviť ju na isté parametre nie je ťažké. Už dlho hovoria o premoženej planéte a dokonca si niektorí myslia, že človek nie je vhodným obyvateľom Zeme.

Neomaltuziánske praktiky už ovládali predsa nacisti. Manipulácia s číslami je v dobe kybernetickej nadvlády a masmediálnej supremacie asi najľahšia. Stalinova téza: „Nie je dôležité, ako sa hlasuje, ale ako sa hlasy spočítavajú“ (Andrej Zubov a kol.: Dejiny Ruska), by v súčasnej epoche prekvapila aj jeho tvorca. Umberto Eco v Babylonských hovoroch príznačne ohodnotil výpovednú hodnotu hry čísel: „Vtipné prirovanie hovorí, že štatistika je veda,

podľa ktorej ak jeden človek zje denne dve kurčatá a druhý ani jedno, každý z nich zje denne jedno kurča; pre človeka, ktorý kurča nemal, je aj polovica kurčatka denne niečo pozitívne, niečo, o čo treba bojovať. Dosiahnuť priemer znamená nedosiahnuť nič.“ Takto máme vymyslenou technológiou Frankfurtskej školy „konštrukcia sociálnej reality“ servírované „mediálne fakty“: imaginárne čísla nakazených, zomrelých, nedostatočné kapacity nemocníc, cintorínov a krematórií a hlavne ustrašené tváre zamaskovaných ľudí.

Nikolaj Berďajev rezultuje: „Dokázali ste zviest' mnohých, priťahli ste si srdcia pod maskou dobra. Toto prevracanie hodnôt, tento podvod a klam, začali ešte pred vznikom socialistickeho internacionalizmu vo vašom humanistickom pacifizme, liberálnom kozmopolitizme a slobodomurárstve“ (Filozofia nerovnosti). Satanokracia – filozofom zavedené označenie na to, čo urobili a robia ideológovia komunizmu s degradovaním človeka. „Vaším otcom je diabol a vy chcete plniť túžby svojho otca. On bol vrah od počiatku a nezotrval v pravde, lebo v ňom pravdy niet. Keď luhá, hovorí zo seba, lebo je luhár a otec lži“ (Ján 8,44).

(Pokračovanie na 8. strane)

Sme podelení. Na zdávame sa, že si vyberáme slobodne svoju cestu. Ale vyberáme si iba z presne definovaného spektra. Ako vtáky alebo zvieratá, každé prijíma potravu podľa svojho druhu. Orol nebude zobať zrna ako sliepka, ovca nenapadne vlka.

Aj ja som iba taký morálno-intelektuálny "živočích". Vychovali ma v láske a pre lásku. Milujem prírodu, krásu, objavil som všetky hodnoty ako emanáciu Boha. Nikdy by mi nena-

S kým proti komu

TEODOR KRIŽKA

padlo experimentovať s nimi, aspoň nie tak, aby mi pod rukami stratili známky života.

To, čo sa odohráva okolo nás dnes, neprišlo s revolúciou. Prišlo to s tzv. SNP, s Benešom, obnovou ČSR, nástupom komunizmu. Pod rúskom oslobodenia sa do národa začali injektovať hodnoty, ktoré ho vnútorne rozkladali. Kolektívizácia priniesla likvidáciu roľníckeho stavu, odvekého nositeľa tradície. Vieru v Trojjediného Boha nahrádzal budovateľský pátos, kult folklóru. Z hôr schádzala do miest mládež, ktorú vidíme na dobových záberoch usmievať sa od ucha k uchu vo viere v lepšie zajtrašky. Nič to, že väzenia boli plné tzv. kulakov, kolaborantov, prisluhovačov buržoázie. Národu dokonca prestalo prekážať, keď sa komunisti začali likvidovať navzájom.

Hlavne, že na dnešnom Nám. SNP stála socha hrozného Josifa Stalina, mimochodom z autorskej dielne Petra Bána, predka dnešného investigatívneho publicistu. Slovensko sa menilo ako koruhvička na moskovskom bodáku.

Neprešlo dvadsať rokov od komunistického prevratu, a už aj uprostred socializmu začali klíčiť zeleného lístočky. Vzápätí sa po nich prehnali tanky Varšavskej zmluvy.

O ďalších dvadsať rokov sme tu zažili nádej Bratislavského Veľkého piatku, ktorý poznáme ako Sviečkovú manifestáciu. Zakrátko tanky z nášho územia vycúvali.

O to viac ma desí, čo sa odohráva v slovenskom človeku. Akoby si nevedel porátať, koľko je dva a dva. Aby som sa pohral so slovami, dokonca vznikol DAV DVA, teda ideový pokračovateľ komunistickej skupiny, ktorej začiatočné pís-

Naše krásne rozprávky. Sú ich stovky a každá z nich si nesie nejaké ponaučenie alebo hodnotový odkaz, ktorý deťom od útleho veku pomáha nastavovať si rokmi zaužívaný morálny kompas.

Pre propagátorov liberálno-progresivistickej názorovej totality však aj detské rozprávky môžu predstavovať problém a hrozbu. Podnetom na napísanie tejto úvahy mi bol článok v nomenovanom mesačníku, v ktorom sa autorka (zjavne liberálneho názorového zamerania) zaoberala zobrazovaním rodu a rodových stereotypov v slovenských filmových rozprávkach. Ani nemusíte hádať, čo autorke článku z jej „štúdie“ vyšlo. Klasické rozprávky sú vraj silno poprepletané rodovými stereotypmi, patriarchálnymi prvkami, tradičnou maskulinitou, sexizmom a dokonca aj homofóbiou.

Rozprávkam a ich filmovým verziám autorka spomenutého článku

mená mien dali dokopy názov. Najspravodlivejším zo spravodlivých je intelektuál, ktorý sa rád fotí s Che Guevarom alebo najnovšie so Zal-dostanovom, vodcom ruských Nočných vlkov, ktorí dostávajú masť štátne dotácie od Putina, aby predvádzali po svete paródiu na ruskú alternatívu. Aby toho nebolo málo, čoraz viac Slovákov ochorelo na Sputnik V a nielen to, verí plukovníkovi KGB na slovo. Ten samozrejme rozsýpa po svete zrnká a klobásky rozličného druhu podľa chuti fauny. V Latinskej Amerike podporuje marxistov, vo Francúzsku LePenovú, v Maďarsku Orbána, tradicionalizmus vyzdvihuje nad liberalizmus. Doma si vytvoril synkretický pravoslávny stalinizmus ako symbol zmierenia a medzitým zastrešuje a zatvára každého, kto iba pohne prstom inak, ako určí jeho propaganda.

Slovenským Jánošíkom sa to všetko napodiv páči. Niektorým by sa isto páčili aj tie tanky, dokonca Stalin na Nám. SNP.

Sám kritizujem úpadkové javy, ktoré k nám prichádzajú zo Západu, ale prosím, to v nijakom prípade neznamená, že nevidím rozkladné tendencie, ktoré ak nie režiruje, tak podkuruje Moskva.

Som pri tom doslova zdesený, že Slováci nevidia kontext. Mám rád Rusko, ale nie režim, ktorý sa pokúša oklamať dejiny. Ruská sú totiž dve: Jedno, ktoré prežilo čerevenú genocídu, a druhé, to okupačné.

vyčíta, že neustále operujú s rodovými stereotypmi. Od hlavných hrdiniek sa vyžaduje šikovnosť, láskavosť, krása a zmysel pre rodinu. Ženám v rozprávkach jednoducho asi chýba viac feminizmu. Naopak, mužské postavy rozprávok sú čistou exhibíciou tradičnej maskulinity, keďže sú fyzicky silní a odvážni. Ďalšia výčitka smeruje k tomu, že členovia LGBTI minority sa v tradičných rozprávkach nevedia identifikovať so žiadnou postavou.

Za kardinálny problém analyzovaných filmových rozprávok autorka považuje to, že „divákovi či diváčke je neustále zdôrazňovaná potreba uzavrieť heterosexuálne manželstvo.“ Autorka prízvukuje, že v rozprávkach je manželstvo často brané ako životný cieľ a práve uzavretie manželstva znamená šťastný koniec rozprávky.

Z tohto sumáru autorky spomenutého článku vyplynulo, že tradičné rozprávky údajne deťom

poskytujú pomýlené videnie sveta, lebo im od útleho veku vstúpajú určené roly muža a ženy v spoločnosti. Záverom článku autorka odporúča vytvárať také (filmové) rozprávky, ktoré budú vzdorovať „škodlivým stereotypom a reprezentovať omnoho väčšiu diverzitu“. Teda viac-menej navrhuje usporiadať postavy i dejovú líniu rozprávok podľa motívov, ktoré by viac vyhovovali liberálnemu názorovému valcu.

Priznám sa, že akýchkoľvek liberalizačných zmien v rozprávkach sa úprimne desím. Nevieť ako vy, ale ja som s tradičným a rokmi zaužívaným znením rozprávok spokojný.

Dokonca si myslím, že naše krásne rozprávky sú zbierkou prirodzených hodnôt a poučení a pre deti od útleho veku sú tou najlepšou didaktickou pomôckou.

MARTIN BELUSKÝ

Prosba k priaznivcom Kultúry

Najľahšia forma podpory nášho časopisu je predplatné, z ktorého príjem je predsa len o málo väčší ako zo stánkového predaja.

Predplatiť Kultúru si môžete jednoducho na e-maile: Ganisinova.Renata@slposta.sk

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí, prispejte na číslo účtu Kultúry v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK6909000000000170427664

CESTA

KU KOMUNISTICKEJ TYRANII

Boľševický puč v Rusku 7. novembra 1917 (komunistickou propagandou nazývaný tzv. Veľká októbrová socialistická revolúcia – preto októbrovou, lebo prevrat sa uskutočnil podľa v Rusku používaného juliánskeho kalendára 25. októbra 1917) sa stal z celosvetového hľadiska kľúčovým momentom v zmene prístupu k umelému potratu. Legálna a beztretná interrupcia, ktorá sa neraz skrýva za eufemizmom tzv. „reprodukčných práv“, býva často prezentovaná ako výdobytok budovania demokratickej a pluralitnej spoločnosti vyspelých západných štátov. Skutočnosť je však omnoho menej prozaiická a aktivisti rozličných pro-choice organizácií či politických strán, ktoré majú pro-choice agendu takpovediac v svojej politickej genetickej výbave, sa k nej verejne nehlásia. No prvou krajinou na svete, ktorá legalizovala beztretné zabíjanie svojich nenarodených občanov a rozšírila ho na takmer priemyselnú škálu, nebola žiadna z krajín, ktoré sú dnes vnímané ako vzory slobody či dobre fungujúcich demokratických inštitúcií. Bolo ňou smutne preslávené Sovietske Rusko, kde sa komunista a masový vrah Vladimir Iljič Uljanov alias Lenin vyššie spomínaným novembrovým pučom v roku 1917 dostal k moci. Nie je cieľom tejto publikácie ponúknuť väčší exkurz do dejín Európy 20. storočia, myslím však, že bude dobré aspoň niekoľkými vetami si ozrejmiť historické pozadie komunistickej revolúcie v Rusku, keďže na ďalšie storočie (a možno i dlhšie obdobie) významným spôsobom ovplyvnila dejiny sveta a žiaľ aj koncepciu tzv. „nových ľudských práv“.

Začiatok 20. storočia zastihol Rusko ako pomerne zaostalú agrárnu krajinu, ktorá chcela tradične zohrávať úlohu veľmoci. Pre mnohé vnútorné problémy bola labilným politickým útvarom, hoci na medzinárodnej scéne bola rešpektovaným hráčom. V predvečer prvej svetovej vojny v roku 1914 tvorili roľníci až 85 % obyvateľstva krajiny, pričom väčšina z nich žila vo veľkej chudobe a hospodárila zastaralými metódami. Tento stav sa pokúšal od roku 1906 zmeniť ruský politik, presvedčený monarchista Piotr Stolypin, ktorý ako predseda vlády a minister vnútra vnímal rastúce revolučné tendencie v ruskej spoločnosti ako obrovské nebezpečenstvo pre ruskú spoločnosť i štát. Uvedomoval si, že riešenie nelichotivej situácie vidieckeho obyvateľstva Ruska je životne dôležité. Stolypinovým hlavným cieľom v politickom snažení bola pozemková reforma, ktorá významným spôsobom ovplyvňovala hospodárstvo krajiny a mala pozitívny vplyv na zlepšenie životnej situácie vidieckeho roľníckeho obyvateľstva. Žiaľ, realizáciu týchto reforiem najskôr spomalila predčasná smrť ich autora a neskôr ich úplne zastavil vstup Ruska do prvej svetovej vojny. Krajina vstupom do vojny začala veľmi rýchlo pociťovať svoju hospodársku zaostalosť, zlyhávalo zásobovanie základnými potravinami v mnohých regiónoch, obyvateľstvo demoralizovali správy o katastrofálnych porážkach ruských vojsk na rozličných frontoch. Napätie v spoločnosti veľmi úspešne udržiavali a stupňovali malé skupinky ľavičiarov profesionálnych revolucionárov z prostredia tzv. menševikov, boľševikov i socialistov. Problémy a napätie v spoločnosti vyvrcholilo v marci 1917, keď sa rozvášnený dav robotníkov vo viacerých petrohradských textilných továrňach rozhodol „osláviť“ deň žien. Tento počin nespomínam náhodou. Dôležitú

úlohu v ňom totiž zohrala Alexandra Kollontajová, profesionálna revolucionárka, členka politbyra boľševickej frakcie Sociálnodemokratickej robotníckej strany Ruska. Alexandra Kollontajová sa neskôr stala autorkou a jednou z hlavných realizátoriek sovietskej sexuálnej revolúcie a úplnej liberalizácie postojov sovietskeho vedenia k otázke umelého potratu. „Dielu“ súdružky Kollontajovej sa budem venovať na ďalších stránkach tejto publikácie.

Všetkým politickým silám, ktoré túžili po revolúcii a páde cárskeho režimu, táto situácia prišla vhod. Prinútili k abdikácii cára Mikuláša II., ktorý odovzdal 15. marca 1917 (podľa gregoriánskeho kalendára) žezlo svoj-

DARIUSZ ŻUK-OLSZEWSKI

Ženské práva made in USSR

mu bratovi Michailovi Alexandrovičovi. Ten sa však vzdal trónu už na druhý deň. Po „vítazstve demokracie“ v Rusku, po mnohých násilnostiach a nepokojoch, vznikla vláda Ruskej republiky, ktorá je všeobecne označovaná ako prvá ruská demokratická vláda. Jej predsedom sa stal Georgij Lvov. Český historik Václav Veber v diele Dejiny Ruska lakonicky poznamenáva: „Až omnoho neskôr vyšlo najavo, že vláda skôr ako v Dume bola vytvorená na rokovaniach popredných ruských slobodomurárskych lóží – vyšli z nich okrem iného ministri Gučkov, Kerenskij, Nekrasov, Tereščenko, Konovalov a možno i ďalší.“ Táto údajne Rusmi vytúžená vláda však nevydržala dlho a de facto pripravila cestu pre nástup najväčšej štátnej tyranie v dejinách ľudstva – vláde sovietskych na čele s Leninom.

Nástup Leninovej politickej kariéry bol veľmi zaujímavý a stojí za krátku zmienku. Lenin nenávidel cára, nenávidel cárske Rusko. Nenávidel ho natoľko, že bol ochotný svoju vlasť zraďiť a doslovne predať. V čase abdikácie Mikuláša II. sa nachádzal v exile vo Švajčiarsku. Chcel sa vrátiť do Ruska, v ktorého porážku dúfal a rozpútať komunistickú revolúciu čo najskôr. Ukázalo sa však, že to nie je vôbec jednoduché. Angličania a Francúzi, spojenci Ruska, nemienili pochybnému kriminálnemu žilvu ukrývajúcejmu sa pred vojnou v švajčiarskom pohodlí uláhať cestu domov. Lenin však nemal žiadny vplyv na rozhodnutý zrealizovať svoj sen stoj čo stoj, aj za cenu vlastizrady. Požiadal preto o pomoc Nemcov, ktorí boli vo vojne s Ruskom. Za túto pomoc im na oplátku ponúkol uzatvorenie separátneho mieru Moskvy s Berlínom po tom, ako sa k moci dostanú boľševici. Cisár Wilhelm II. ochotne prijal ponuku Lenina. Jeho rozhodnutie zrejme nebolo motivované iba neváživosťou voči Rusku ako vojnovému nepriateľovi a vlastnými politickými cieľmi, ale aj skutočnosťou, že jeho krajina sa nachádzala v neľahkej ekonomickej a vojenskej situácii a rozklad protivníka by mu prišiel vhod. Vodca boľševikov požiadal cisára o zabezpečenie špeciálneho vlaku pre neho, jeho ženu Nadeždu Krupskú a 30 najbližších súdruhov, ktorý by mal štátut exterritoriality. Tento vlak Lenin aj dostal. Pri vstupe a výstupe z Nemecka nik vo vlaku nebol kontrolovaný, vlak išiel bez za-

stávky a stál iba v noci, nik cudzí sa k vozňom nemohol priblížiť. Vlak bol označený ako „zaplombovaný“, resp. „zapečatený“ a pod týmto označením sa zapísal do histórie. Nemeckí diplomati vybavili Leninovi tranzit cez Švédsko, odkiaľ pokračoval ďalej do Fínska a nakoniec dorazil do Petrohradu. Vladimir Iljič Lenin pricestoval do ruského hlavného mesta 16. apríla 1917 a hneď vyhlásil, že cieľom jeho príchodu je socialistická revolúcia. Nemci boli spokojní s činnosťou svojho agenta. Svedčia o tom diplomatické depeše zamestnanca ministerstva zahraničných vecí Ríše. V jednej z nich píše: „Príchod Lenina do Ruska bol úspešný. Funguje presne tak, ako si to želáme“. Okrem toho Berlín hojne fi-

LENIN AKO „STVORITEĽ NOVÉHO ČLOVEKA“

Ako už bolo naznačené, Lenin nenávidel všetko, čo bolo akýmkoľvek spôsobom spojené s tzv. „starým svetom“. Nešlo len o cára a jeho vládu, o politický systém bývalej monarchie, ale išlo doslovne o všetko, na čom dovtedy stála ruská spoločnosť. Jeho koncepcia revolúcie bola radikálna. Mala zmiest' zo sveta všetko, čo tvorilo dovtedajší svet každého Rusa. Leninova boľševická revolúcia, ktorá mala nastoliť komunizmus na päťine sveta a vyhládavo na celej zemeguli, vychádzala z predpokladu vlastnej úplnej výnimočnosti, ktorú definujú slová Karola Marxa a Fridricha Engelsa v Manifeste komunistickej strany z roku

tých uskutočňovaných na sebe. Jeden z nich sa mu stal osudným a zahynul pri ňom.

Všetko toto úsilie malo súvis s diabolskou myšlienkou vytvorenia „nového človeka“ bez Boha, ktorý sa vlastne sám stane bohom. Určitým symbolom tohto úsilia sa stal pamätník postavený v prvom koncentračnom tábore na európskej pôde v Svižajsku pri Kazani. Na rozkaz Leva Trockého, ktorý bol po Leninovi druhým mužom boľševickej hierarchie, bol v tábore postavený pamätník Kaina ako niekoho, kto sa vzbúril proti Bohu. Podľa autorov tohto pomníka bolo rozhodnutie Kaina zabiť Ábela nasledovniahodné, keďže tak ukázal svoju „nezavislosť“. Kam priviedla táto tvorba „nového človeka“ svet, vidíme veľmi jasne.

ĽUDOVÁ KOMISÁRKA PRE ŽENSKÉ OTÁZKY A ... POTRATY

Je chladný novembrový deň roku 1917. V pracovni Vladimíra Lenina sa práve pripravuje prvé stretnutie novej sovietskej vlády (Sovnarkomu). Do pracovne postupne prichádzajú jej členovia. Prví vstupujú nič netušiaci Lev Trockij a Josif V. Džugašvili alias Stalin. V časti miestnosti určenej pre telefonistku a pisárku, ktorá je oddelená drevenou zástenou, prekvapia párik inflagrantí. Stalinovi sa to zjavne nepáči, Trockij sa usmievá. Sú to ich noví ministerskí kolegovia. Súdruh Pavel Dybenko, ľudový komisár pre námorníctvo a súdružka Alexandra Kollontajová, ľudová komisárka pre sociálnu starostlivosť. Súdružka Kollontajová práve predvážda v praxi, ako funguje ideál oslobodenej ruskej ženy. Podľa jej teórie „pohára vody“ nová sovietska žena pristupuje k sexu ako k „poháru s vodou“. Siahla po ňom vždy, keď je smädná. A smäd ju dostihol zhodou okolností v pracovni vodcu svetového proletariátu. Súdruh Lenin sa ešte raz presvedčí, že jeho personálna politika je bezchybná. Do vlády vyberá skutočne tých najskazenejších boľševikov. Úspech revolúcie je tak na dosah. Je však potrebné čo najskôr začať triedny boj na každej úrovni, čo najskôr začať búrať starý poriadok. A pevnou súčasťou starého poriadku, ak nie priamo jeho kostru, je buržoázna, rozumej tradičná, rodina. Veď už súdruh Engels v roku 1846 napísal: „Prvý triedny protiklad, ktorý v dejinách vznikol, je totožný s vývojom antagonizmu medzi mužom a ženou v manželstve a prvý triedny útlak vznikol utláčaním ženského pohlavia mužským“. Menovanie Kollontajovej za ministerku, ktorá bude zodpovedať za „oslobodenie“ sovietskej ženy od pút rodovania a slúženia mužovi a deťom, bolo teda vynikajúcou voľbou. Hoci súdružka Kollontajová, ktorá je aj medzi jeho najbližšími spolupracovníkmi všeobecne považovaná za ženu ľahkých mravov, vníma Lenin s istou dávkou dešpektu, so svojou voľbou je nadmieru spokojný. Sovietska sexuálna revolúcia v jej podaní môže začať.

Rukopis Alexandry Kollontajovej na plošnej legalizácii umelých potratov vo svete je natoľko čitateľný, že je potrebné dlhšie sa pristaviť pri jej životopise. Možno aj v súvislosti s tým, že táto kovaná komunistka a exportérka komunistickej myšlienky do civilizovaného sveta je ešte aj dnes feministkami v západných krajinách oslavovaná ako ikona zápasu za ženské práva. S úžasom som nedávno zistil, že jedna z najluxusnejších dámskych odevných značiek v Kanade nesie jej meno a na svojej internetovej stránke sa hrdo hlási k jej odkazu.

Podľa viacerých súčasníkov Lenina charakterizovala akási satanská inteligencia. Z takmer každého slova, ktoré napísal, sála neuveriteľná zloba. Dokázal využiť všetko, čo bolo v ľudskej spoločnosti a prirodzenosti prítomné, aby to použil k definitívnemu zničeniu spoločnosti ako takej a k potlačeniu jej obranných mechanizmov. Preto veľmi rád siahal po všetkých deviáciách, ktoré boli rozšírené v prostredí boľševikov pred rokom 1917. Bol akýmsi „pragmatikom zla“, žiadne prostriedky, ktoré by ho mohli priviesť k moci, k domnelému uskutočneniu jeho utópie, mu neboli cudzie.

Lenin vo svojej chorobnej predstave túžil byť novým „stvoriteľom“, túžil „stvorit“ nového človeka, oslobodeného od akýchkoľvek dovtedajších morálnych obmedzení. Táto chorobná posadnutosť tvorením „nového človeka“ bola v prostredí boľševickej vlády tak zakorenená, že mala priamo tragické dôsledky pre jedného boľševického „stvoriteľa“.

V prostredí boľševikov totiž fungovali skupiny, ktoré samé seba nazývali „Bogostrojiteli“. Ich cieľom malo byť s pomocou kolektívu „vytvoriť boha“, presnejšie z človeka spraviť boha. Títo šialenci uskutočňovali lekárske experimenty, ktoré mali zabezpečiť nesmrteľnosť človeka a vybudovať ľudstvo, ktoré sa samé spasí, samé oslobodí a odstráni všetky obmedzenia. Jedným z vodcov tejto skupiny bol Anatolij Lunačarskij, ktorý sa stal v boľševickej vláde ľudovým komisárom (ministrom) pre kultúru. Iný člen tejto skupiny, šéf boľševickej masovej kultúrno-osvetovej organizácie Proletkul't Alexander Bogdanov, pri tvorbe „nového človeka“ obľuboval rozličné pokusy, vrátane

(Pokračovanie na 10. strane)

V už viac než rok trvajúcej situácii núdzového stavu, ohrozenia pandémie a povinnými opatreniami, ktoré človeka čoraz viac a silnejšie oberajú o jeho základné slobody a práva, a obmedzujú ho v jeho konaní, práci, podnikaní, živote, cestovaní, športovaní, i v jeho náboženských prejavoch, je prirodzené zamýšľať sa nad životom, hodnotami, aj tým, ako vo vzniknutej situácii existovať a fungovať, aby som čo najviac prispôsobil svoju existenciu tomu, čo je mojou úlohou, poslaním

a usiloval sa ho celkom umlčať. Ten sa však svojou prázdnotou i tlakom zrútil a prišiel nový materialistický spoločenský systém, ktorý viac než teóriou skôr v praxi priniesol protináboženský boj a tak môžeme pociťovať jeho dôsledky. Súčasné technické vymoženosti človeku umožňujú život, ktorý pracou na to aby zabezpečil svoju obživu, požaduje časť jeho síl, schopností a času a zostáva mu priestor na voľnočasové aktivity a zábavu, ktoré môže využiť a uskromiť takým spô-

cestovať, športovať... Už druhé veľkonočné sviatky po sebe, bez možnosti ich sláviť účasťou na bohoslužbách a rodinných stretnutiach, zachovaní tradícií. Dovoľená je len práca a súkromný život v domácnostiach, s možnosťou používania a využívania súčasných mediálnych technológií.

Niet inej cesty, ako z toho von, len pokánie, návrat k Bohu, k hodnotám, ktoré človeka vytvárajú, budujú, k rodine, k národu, k rešpektovaniu prirodzeného poriadku

Existuje ešte východisko zo súčasnej krízy?

v živote, ako ju čo najlepšie a najzodpovednejšie uskutočňovať a slúžiť Bohu i ľuďom okolo seba.

Nevieme, dokedy budú vzniknuté obmedzenia ešte trvať, čo bude nasledovať a či sa vôbec situácia vráti k stavu, ktorý bol pred jej vznikom a či bude život a jeho spôsob, na ktorý sme boli zvyknutí, ešte pokračovať. Čas ide dopredu, človek je ohrozený čoraz viac nielen chorobou a život každého z nás smeruje k jeho pozemskému ukončeniu a jeho završeniu, ktorý iste skôr či neskôr a možno aj z dôvodov všetkých nás ohrozujúcej pandémie príde skôr, ako sme predpokladali. To je jediná istota aj v tejto čudnej dobe, že náš život na tejto zemi sa skončí, len nepoznáme čas ani okolnosti odchodu z nej.

Epidémie, pandémie, choroby, ohrozenia života vždy boli a budú. Z histórie vieme o nich najneskôr od stredoveku, kedy ohrozovali a ničili celé skupiny obyvateľov, ktorí ich dôsledkom podľahli nielen vlastnou vinou.

My sme sa spoľahli na to, že nás sa to už netýka, že sme už za tým, že naše vyspelé zdravotníctvo, veda to už prekonali. Je to len niekoľko málo rokov, čo boli pozatvárané infekčné oddelenia vo väčšine okresných nemocníc ako nepotrebné, z dôvodov úspor. Predpokladali sme, že hygiena, dezinfekcia, prevencia, očkovanie... nás do takýchto situácií už nemôžu dostať. No prišlo čosi väčšinou ľudí neočakávané. Prišiel vírus s jeho mutáciami a ohrozeniami. Otázky prečo, odkiaľ, dokedy, kto to spôsobil, čo nám to prinesie, aké budú dôsledky, sú pre človeka vlastné a legitímne a patria k jeho podstate a prirodzenosti.

Skúsenosť nás poučča, že v minulosti sa takéto situácie riešili spájaním prirodzených i nadprirodzených opatrení. Dodnes v takmer všetkých mestách poznáme morové stĺpy, pri ktorých sa občania stretávajú pri rôznych čudných príležitostiach, ale zatiaľ sa takmer vôbec nestretávajú sa k modlitbám, aby sa bránili čoraz viac účinnejšiemu ohrozeniu pan-démiou. Každý človek je nielen telesný, ale k jeho podstate patrí aj duša. Keď táto opustí telo človeka zomiera. K prirodzenosti človeka, či je veriaci alebo neveriaci, patrí aj duševný a duchovný rozmer života.

Súčasný svet, nielen ten komunistický, ktorý sa protináboženským bojom netajil, sa sústredil len na telesné šťastie človeka a všetko vynakladal na to, aby mal k tomu vytvárané čo najlepšie materiálne podmienky, duchovný život potlačal

sobom, ako uzná sám za vhodné. Máme tu veľký priemysel zábavy, turistiky, cestovania, športu, kultúry, médií... ktorý sme mohli naplno využívať na vlastné uspokojovanie. Mnohí ľudia získali dojem, že im to postačuje k plnohodnotnému životu. Práca, oddych, zábava... A človek sa začal správať ako vlastník a majiteľ sveta, hodnôt, života. Sám si určoval pravidlá morálky. Akosi sa pozabudlo, vytratilo, že jeho úloha je plniť Boží plán so svetom a životom každého jednotlivca, Božiu vôľu, slúžiť Bohu a človeku, že nie človek je pánom sveta, ale že je tu niekto, kto svet stvoril, riadi, usmerňuje a dal pravidlá, pri dodržaní ktorých môže úspešne fungovať. Svet ani človek bez Boha nemá budúcnosť a už vôbec nie šťastnú. Odmietnutie Boha a hriech a tolerancia k nemu je vždy tragédiou s mnohými dôsledkami, ktoré sa nemusia prejaviť hneď.

Väčšina ľudstva vylúčila Boha zo svojho života a sveta, ba zdá sa mi, že i z Cirkvi, v nádeji, že si postačíme sami so svojimi ľudskými silami a prostriedkami a že budeme šťastnejší, spokojnejší aj bez neho. Upravili sme si pravidlá, že ho vôbec nepotrebujeme, ba že nám prekáža v našich plánoch a predstavách a tak sa aj správame v nádeji, že nám to prinesie prosperitu, radosť, spokojnosť, šťastie... Upozornenia a výzvy, ktoré niekedy prichádzajú ignorujeme a riešime zábavou, spoločenským životom, akciami, aktivitami, prácou, nádhrazkami, alkoholom, drogami, voľnými zväzkami, nezriadenými sexuálnymi vzťahmi... len aby nám dobre bolo. Chorobu, smrť sme vytlačili na okraj, aby sme o nej počuli čo najmenej a snažili sa ju premôcť myšlienkami na život, mladosť, zdravie, že nás sa to vlastne ani netýka...

Už rok máme problémy, ktorými nás niekto tlačí k niečomu, čo nie je súčasťou našej prirodzenosti. Oberá nás o slobodu a ľudské práva. A väčšina sa snaží poslúchať a plniť nariadenia, väčšinou nesystémové, nezmyselné, ohrozujúce naše duševné ale aj fyzické zdravie viac než pandémie. Dozvedáme sa, že pandémie sa nechystá ukončiť svoje pôsobenie medzi nami, vyjadrenia odborníkov sú nejasné, rozporuplné, nespoľahlivé, opatrenia nie celkom účinné, prinášajú problémy, ktoré sme nečakali a pribúda ich...

Zatvorené kostoly, akékoľvek medziľudské stretnutia už rok obmedzené a vyše štvrt roka celkom zakázané aj medzi najbližšími príbuznými nebyvajúci v jednej domácnosti, zákaz navštevovať,

a zdravému životnému štýlu a spôsobu života. Ak nebudete konať pokánie všetci zahyniete /por. Lk. 13,5/. Boha nie je možné zabiť ani umlčať a každý pokus o to nám prinesie mnohé problémy a komplikácie. V dňoch pred Veľkou nocou sme počuli v liturgických čítaniach z Božieho slova o zrade Ježiša mnohých z jeho súčasníkov a spiknutí predstaviteľov jeho národa aj náboženstva proti nemu. Jeden z apoštolov Judáš ho zradil, zaprel ho i apoštol Peter, ktorý vyhlásil, že ho vôbec nepozná. Zrada Boha nie je len otázkou minulosti. Ľudia aj dnes kameňujú Krista, ako to robili jeho súčasníci, /por. Jn. 10,31/ a usilujú sa ho vytlačiť nielen na perifériu, ale celkom do zabudnutia a mimo záujmu sveta, spoločnosti, národov, rodín, osobností ba i Cirkvi. Nerozumieme si v rodinách, v zamestnaní, v spoločnosti, v Cirkvi. Prestávajú fungovať inštitúcie a nerozumieme si ani v časoch krízy, ktorá by nás mala zjednocovať a upevňovať v správnom rozhodovaní a konaní. Nehľadáme pravdu, správame sa autoritatívne, arogantne, násilnícky, totalitárne... Prichádza často ku konfliktom. Bez Boha svoje šťastie iste nevybudujeme. Prostriedky, ktoré sú nám ponúkané na zvládnutie krízy sú neúplné a nedostatočné. Ak vylúčime Boží rozmer zo života spoločnosti a človeka šťastie ani prosperitu nám to neprinesie. Bez Boha stráca zmysel existencie aj Cirkev. Tak ako pred dvomi tisícročiami sa predstavitelia sveta mocných a bohatých zjednotili proti Ježišovi a urobili všetko pre to, aby ho odstránili zo sveta, zdá sa mi, že aj dnes sa deje niečo podobné. Mnohí sa z rozličných dôvodov, pre rozličné sľuby a výhody dali do služby tých, ktorí bojujú proti Ježišovi, nevynímajúc tých, ktorým by malo záležať na jeho oslave. Chcú ho odstrániť zo srdca tých, ktorí napriek všetkým odpútačným aktivitám si ešte dokázali zachovať lásku k nemu vo svojich srdciach. V mene zdravia, úspechu, prosperity, pohodlného života, cestovania, športovania... Ale človek, ktorý zaprie, zradí Boha a tým aj človeka, svoje šťastie nenájde inou cestou ako v ľútosť, pokánie a náprave života. Bez Boha nemá budúcnosť ani človek ani svet. Kiež by sme sa ešte spamätali. Čas je krátky a náš život smeruje k svojmu završeniu. Nepredajme si svoju večnosť za misu šošovice. Čo osoží človeku ak by získal aj celý svet, ale duši by uškodil? /por. Mt. 16,26/

LUDOVIT KOŠÍK

Organizátori: Žilinský samosprávny kraj, Kysucká knižnica v Čadci, Obec Klokočov. Spoluorganizátori: Mesto Turzovka

Hlavný partner projektu:
Fond na podporu umenia

Mediaálni partneri:
Kultúra – Dvojtyždenník závislý od etiky
Tlačová kancelária Konferencie biskupov Slovenska
Kysuce – Nezávislý týždenník Kysučanov
My – Kysucké noviny, mojeKysuce.sk,
Kysucká televízia, Televízia Lux, Rádio LUMEN

v y h l a s u j ú

17. ročník Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby v kategóriách poézie a próza
JURINOVA JESEŇ 2021

Podmienky súťaže :

- Literárnej súťaže sa môže zúčastniť každý autor, ktorého práce neboli doposiaľ knižne publikované. Výnimočne môže byť do súťaže zaradený autor, ktorý vydal svoju tvorbu vlastným nákladom, alebo publikoval knižne a jeho súťažný príspevok ocení odborná porota ako mimoriadny počin v oblasti pôvodnej duchovnej tvorby.
- Súťaž je vekovo neohraničená a určená predovšetkým pre začínajúcich autorov.
- Súťažné práce v kategóriách - poézia a próza sú duchovne zamerané a písané v slovenskom jazyku. Súťažné príspevky musia byť pôvodné a doposiaľ nepublikované.
- V prípade, ak autorovi už vyšla knižne prvotina v kategórii poézie, môže zaslať súťažný príspevok do kategórie próza a naopak.
- Každý autor môže do súťaže zaslať najviac 5 poetických resp. prozaických útvarov v maximálnom rozsahu 10 strán normalizovaného formátu A4.
- Súťažiaci zasiela svoje práce so sprievodným listom, ktorý musí obsahovať: meno a priezvisko súťažiacieho, vek, kontaktné údaje (adresu, tel. číslo, e-mail). Ak zasiela viac súťažných prác, uvedie ich súpis v sprievodnom liste. Pri názve každej súťažnej práce uvádza svoje meno a priezvisko.
- Súťažiaci poskytnutím svojich osobných údajov udeľuje súhlas s ich využitím na účel organizačného zabezpečenia súťaže „Jurinova jeseň“ po dobu jej trvania.
- Súťažné práce je potrebné zaslať na e-mail: jurin@kniznica-cadca.sk vo formáte textových editorov MS Word (doc, docx.), Open Office. Autori, ktorí nepracujú s počítačom a nevyužívajú na komunikáciu internet, posielajú súťažné práce v tlačenej forme (nie ručne napísané) na adresu: **Kysucká knižnica v Čadci, Ul. 17. novembra 1258, 022 01 Čadca.** Na ľavú stranu obálky uvedú označenie „JURINOVA JESEŇ 2021“.
- Uzávierka súťaže je **31. augusta 2021.**
- Zaslané súťažné práce bude hodnotiť odborná porota, zostavená zo známych slovenských spisovateľov a literárnych teoretikov, ktorí navrhnú autorov na ocenenia v zmysle platných propozícií literárnej súťaže duchovnej tvorby v kategóriách poézie a próza „JURINOVA JESEŇ“.
- Vyhodnotenie literárnej súťaže sa uskutoční v dňoch 28. - 29. októbra 2021. Na vyhodnotenie budú pozvaní súťažiaci podľa návrhu odbornej poroty. 12. Organizátori súťažné texty nevracajú späť a nebudú sa jednotlivito vyjadrovať k zaslaným súťažným prácam. Odborná porota sa vyjadří iba k vybraným prácam autorov pozvaných na záverečné vyhodnotenie súťaže.
- Literárnu súťaž z verejných zdrojov podporuje Fond na podporu umenia. Spolufinancovanie zabezpečuje Žilinský samosprávny kraj.

Od apríla 1534 do leta 1535 londýnsky Tower „hostil“ dvoch neobvyklých „nájomníkov“. Neporovnateľne učenejších, ušľachtilejších a pokojnejších než všetci ostatní. Sú to skutočne „veľké kusy“, pretriasalo sa medzi žalárnikmi. Prvým bol katolícky biskup z Rochestru – Ján Fischer, ktorý sa vo väzení stal kardinálom. Jeho spisy o Eucharistii boli smerodajné pre náuku významného Tridentského koncilu (1545 – 63). Druhým bol bývalý lord kancelár (ministerský predseda) Jeho Veličenstva, právnik a filozof Tomáš Morus. Zaviedol nový literárny žáner Utopia (1516), ktorý má dôležité miesto v dejinách sociálno-politických učení. Odborná verejnosť sa ani po päťsto rokoch nemôže dohodnúť na zmysle a dôležitosti satiry v tomto diele.

Obaja sa vzopreli podpísať tzv. Supremačný akt, ktorým sa Henrich VIII. v roku 1534 vyhlásil za jedinú hlavu cirkvi v Anglicku, a boli popravení za velezradu. V skutočnosti ich smrť neparalyzovala ako ostatných, pretože ju spracovávali aj s jej „ostňom“ každodenne, po celý život. Uvažovali o nej často, rozjímali o nej a prijímali ju v meditácii o utrpení Ježiša Krista. Bol to On, ktorý prešiel svojou agóniou v Gestsemanskej záhrade a potom vo smrti na kríži – kto im dával odvahu a pokoj, podložené i trochu humoru. Na popraviisku Tomáš Morus katovi povedal: „Mám krátky krk, preto mier presne, aby si sa nemusel hanbiť!“ Nebolo normálne takto zomierať, mysleli si žalárnici. Zaiste, veď to bola smrť mučeníkov a svätcov.

Mečom sťatá hlava Jána Fischera bola 22. júna na moste nad Temžou nastoknutá na kôl, kde zostala 15 dní. Tak bola hodená do rieky, aby uvoľnila miesto hlave Sira Tomáša Mora, ktorý bol popravený 6. júla.

Tomáš Morus je významný predstaviteľ zaalpského humanizmu. Gentleman, ktorého myseľ i srdce, slová i gestá, sa nedostali do rozporu a fungovali v symbióze s jeho katolíckym presvedčením a osobnou skúsenosťou viery. Tomáš je blízky bežnému smrteľníkovi, pretože bol vzorným otcom troch dcér a jedného syna, prišiel o prvú manželku pri pôrode svojho posledného dieťaťa. Solidne vzdelanie zabezpečil aj svojim dcéram, čím akoby anticipoval emancipačné snahy žien v novoveku. Najstaršia, Margaret Roperová, bola uznávaná spisovateľka a prekladateľka. Druhýkrát sa oženil s vdovou, o sedem rokov staršou od seba, ktorej prchkosť zvládala a vyvažoval trpezlivosťou, jemnosťou a láskavým humorom.

Ako úspešný advokát mal však osobitný cit pre bežných smrteľníkov a nemajetných, ktorým pomáhal bez nároku na honorár. Takisto ako sudca, či neskoršie aj v parlamente, sa zasadzoval za humanizáciu trestných opatrení, ktoré doliehajú tvrdsie na nevedomých a chudobných. Aj tu sa angažoval o presadenie jedinej skutočne rovnosti, a to rovnosti ľudí pred zákonom: „Na súde sa nedopúšťaj krivdy! Ani chudobnému nenadržaj, ani zámožnému nechytaj stranu! Svojho bližného súd spravodlivo!“ (Lv 19, 15).

Dva razy si uplatnil výhradu vo svedomí. Prvýkrát – pre nesúhlas so správaním despotického panovníka Henricha VIII., ktorý podľahol nízkkej zmyselnosti, keď túžil po dvornej dáme svojej manželky.

Kráľ na truc pápežovi Klementovi VII., ktorý nakoniec odmietol anulovať jeho právoplatné manželstvo s Katarínou Aragónskou, uskutočňoval postupné kroky k národnej nezávislosti anglickej cirkvi na pápežovi. Tomáš sa zriekol funkcie lorda – kancelára. Druhýkrát sa vzoprel moci panovníka, keď sa odmietol zúčastniť korunovácie jeho novej „manželky“ Anny Boleynovej, a na jar v roku 1534 neprisahal na Zákon o nástupníctve, ktorý popieral prvé panovníkovo manželstvo a schvaľoval jeho druhé „manželstvo“ a tiež presadil nezávislosť na pápežskej moci.

Aj dnes, tak ako vtedy, zosvečený klérus odchovaný servilným štátocirkevnictvom, skoro celý sa podrobil novému césaropapizmu. Tristne svorný vo svojej kapitulácii, presne ako dnes, keď oficiálni predstavitelia Cirkvi, odovzdali chrámy, sviatosti a liturgiu pandemickým štátnym komisiám. S Pilátom sa pýtame Krista: „Tvoj národ a veľkňazi mi ťa vydali. Čo si vykonal?“ (Jn 18,35). Tomáš napísal ako súčasť závetu De tristitia Christi (O Kristovom zármutku) – dielo o Božej láske a jeho milosrdenstve. Podobne ako Ján Fisher za múrmi väzenia premýšľal o apostáze biskupov: „Pokiaľ je jeden

me, že Popper práve svojím dielom absolutizuje liberálnu demokraciu a je sám totalitárny. Americkou politikou sa táto farebnými revolúciami krvavo vyváža do sveta. Mimovládny sektor nadácií a politici – agenti vyškolení v zámorí určujú osudy malých štátov. Filozof Popper svojou kritikou utópie len maskuje výkyvy myslenia novoveku, kde optimizmus a idealizmus strieda hrubozrná skepsa a do nekonečna uskutočňovaná „falzifikácia“. Sir Morus organizáciu svojej ideálnej spoločnosti buduje na organickom základe, a nie na chaose „laissez-faire“. Vychádza zo skúsenosti poriadku kláštora, kde

toým svedkom aj vtedy, keď je Kristus súdený a odsúdený. V tomto je kresťanstvo politické náboženstvo, pretože Kristus zomrel ako odporca nespravodlivého, utláčateľského systému. Tomáš nám ukazuje, podobne ako biblický Jób, že neprestal Boha chváliť aj vtedy, keď prišiel o postavenie a majetok. S apoštolom Pavlom mohol zvolať, že viem aj oplývať, aj núdzu trieť a všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje.

Nezazostujeme proti drvivej mlčiacej či kolaborujúcej väčšine pred výzvou určiť zlo, ospravedlniť dobro, pravdu obhajovať proti skepse agnostikov a krásu odlíšiť od oš-

Tomáš Morus – nebezpečná spomienka na Ukrižovaného

Kvintesencia kauzy Tomáša Mora sa často objavuje v dejinných metamorfózach moci, ktorú snáď už každý aspoň fragmentárne zakúsil: je rozumné kvôli výhrade svedomia obetovať prácu, spoločenské postavenie, slobodu, rodinu a dokonca i život? Z druhej strany nemalo ľudí zo strachu, pre hmotné výhody a pohodlný život ohýna chrbát, neraz bez želaného efektu. Osprostené pritakávanie „nahému cisárovi“ v sebaklamе „veď bude pokoj“, je asi ľahšie, pretože svedomie sa dá pomerne rýchlo zahlušiť a večnosť je nadobro zrušená.

Tomáš Morus je aktuálny v obrane prirodzeného poriadku sexuality. Je tu útok na inštitúciu manželstva tým, že na jeho roveň sa dávajú zväzky ľudí rovnakého pohlavia, čo je Bohu ohavné. V cirkvi sa rozmohla ako epidémia tzv. anulácia manželstiev. Cirkevné tribunály vyhlasujú aj vyše 20-ročné manželstvá za neplatné len preto, že politicky vplyvný muž si našiel mladšiu milenkú a celiabtný právnik mu za peniaze poradí, ako má vypovedať na súde. Ide nám to aj bez Henrichovej diplomacie alebo násillia – iba v „mene Božom“ a podľa kánonického práva.

Tomáš Morus sa postavil tomu, aby cirkev nedávala cisárovi to, čo patrí Bohu. V Anglicku, hlavne pod vplyvom téz J. Wycliffa, sa tvorili podmienky na národnú emancipovanú cirkev nezávislú na pápežovi. Samotná anglická reformácia, ako píše Jozef Špirko v Dejinách Cirkvi II., nebola dielom ľudu, ale svojvoľným skutkom absolutistického kráľa, ktorého poslušne podporoval parlament a servilný biskupský zbor.

biskup zaskočený stupídny snom, ktorý mu bráni plniť jeho povinnosť pastiera duší – ako ustrašený lodný kapitán, ktorý zaskočený búrkou sa skryje a ponecháva loď vlnám – pokiaľ jeden biskup jedná týmto spôsobom, nebudem váhať prirovať jeho smútok smútku, ktorý vedie do pekla. Ba pokladám ho ešte za horší, pretože takéto smútky v otázkach náboženstva vychádza z myslí, ktorá nedôveruje v Božiu pomoc.“

V diele Utopia, inšpirovaného Platónovou Ústavou, nielen kritizuje pomery, ale hľadá lepšie usporiadania sveta podľa Evanjelia. Dielo Morusa ostro kritizuje filozof XX. storočia a ideológ tzv. otvorenej spoločnosti K. R. Popper. Pre neho je utopia údajne zdrojom totalitarizmu. Nuž spolu s tvorcami Blackwellovej encyklopédie politického myslenia dodaj-

me, že Popper práve svojím dielom absolutizuje liberálnu demokraciu a je sám totalitárny. Americkou politikou sa táto farebnými revolúciami krvavo vyváža do sveta. Mimovládny sektor nadácií a politici – agenti vyškolení v zámorí určujú osudy malých štátov. Filozof Popper svojou kritikou utópie len maskuje výkyvy myslenia novoveku, kde optimizmus a idealizmus strieda hrubozrná skepsa a do nekonečna uskutočňovaná „falzifikácia“. Sir Morus organizáciu svojej ideálnej spoločnosti buduje na organickom základe, a nie na chaose „laissez-faire“. Vychádza zo skúsenosti poriadku kláštora, kde

je rovnováha modlitby, práce a voľného času. Tomáš Morus nás bez kazateľských figúr učí, aká je dôležitá osobná, vnútorná skúsenosť s Božou láskou, s osloboditeľskou silou Ježiša Krista. Táto láska ho hnala do služby Pravde a Spravodlivosti. Svoje denné angažmán vždy vykonával sub specie aeternitatis – zo zorného uhla večnosti. „Lebo som bol hladný a dali ste mi piť; bol som smädný a dali ste mi piť; bol som poverený a prítulili ste ma“ (Mt 25,35).

Vydal svedectvo v intenciách nebezpečnej spomienky na Ukrižovaného Krista. Ukázal, že viera nie je spirituálnym útekom do imaginárneho zástvätna, nie je „opiom ľudí“, ako neskoršie kritizoval kresťanstvo Karol Marx. Svedčil, že byť kresťanom, znamená byť Kris-

ktivosti. Mali by sme sa k nemu utiekať s prosbou o odvahu, múdrosť a jednoduchosť v našom zápase so silami, ktoré človeka stavajú na božský piedestál, a keď „pevnosť bola zradená tými, ktorí by ju mali brániť“ (Ján Fisher).

Nemožno nesúhlasit s rezultátom Rajmunda Ondruša: „Málokedy sa stretá jemnosť s veľkosťou a vážnosť s humorom tak, ako nám svedčia dejiny, keď nám predstavujú osobu anglického humanistu, štátnika, otca rodiny a mučeníka – sv. Tomáša Mora. Preto ani nespravodlivý hnev anglického kráľa nevedel celkom potlačiť sympatie k tomuto ušľachtilemu mužovi, sympatie, ktoré sú pozoruhodne silné aj v našom storočí“ (Blízki Bohu i ľudom).

PETER GREČO

Reagujem na článok v Kultúre č. 6 s názvom „Slovenské poľnohospodárstvo a vidiek v súčasnosti a v budúcnosti“, ktorého autorom je odborník, pán Jozef Habovštiak. V ňom verne, pravdivo a detailne zobrazil kolektivizáciu poľnohospodárstva na Slovensku v 50-tych rokoch 20. storočia. Priblížim vám príbeh ako z hororu. Po jeho prečítaní nejednému z nás skôr narodených, no ešte žijúcich, vypadne slza z oka s otázkou, v akej hlúpej hlave skrsla myšlienka na kolektivizáciu u nás.

Dnešným mladým ľuďom, žiakom, študentom obsah tohto slova nič nehovorí, preto zo Slovníka slovenského jazyka (SSJ) citujem: Kolektivizácia je spojenie, zlúčenie súkromných, individuálnych hospodárstiev do družstiev.

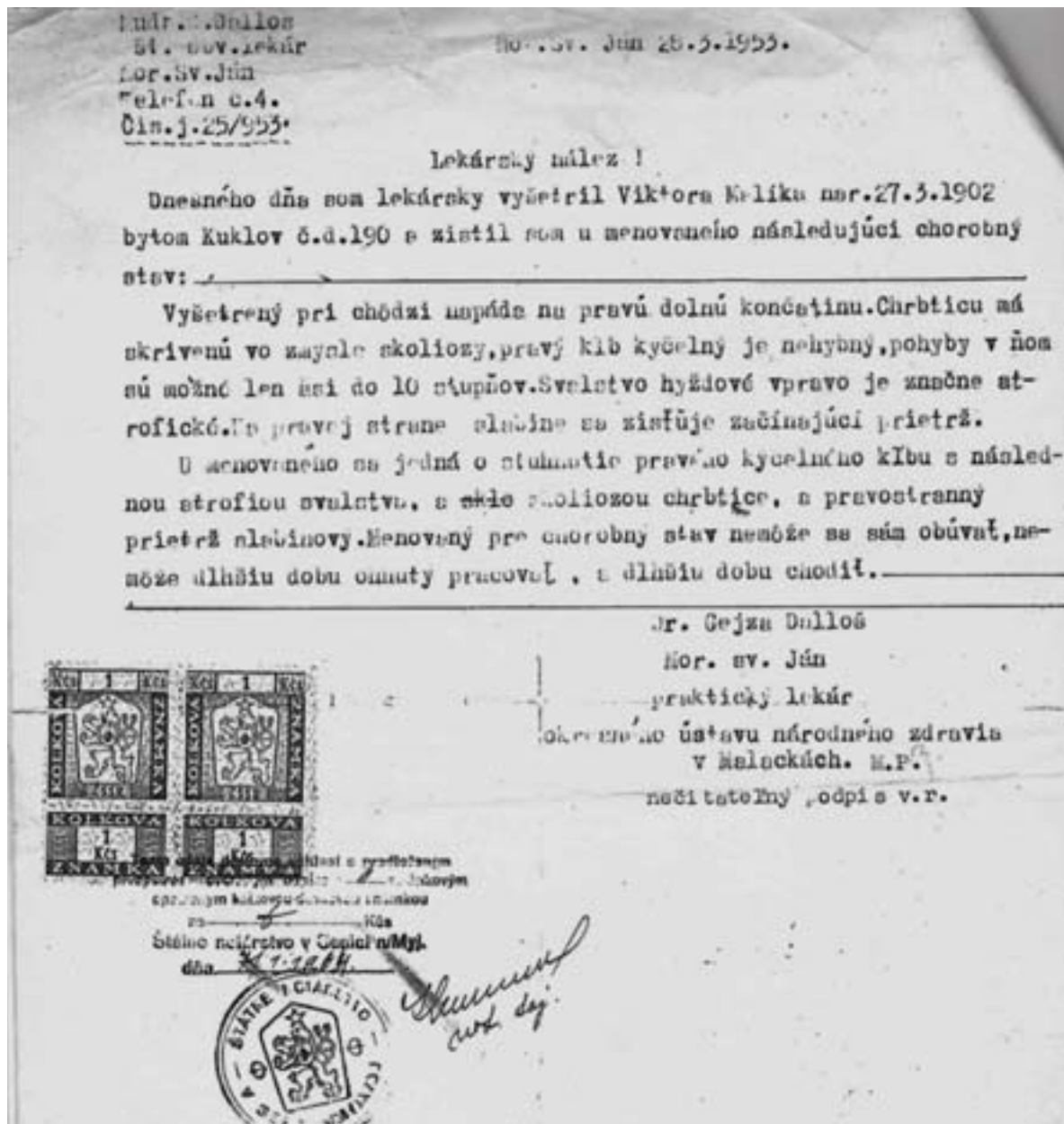
V minulosti každý roľník na dedine si každú piaň zeme zdedenú po svojich predkoch vysoko vážil. Živila ho i celú jeho rodinu, o svojej pôde rozhodoval sám slobodne, bez cudzích nariadení, zákonov, zákazov. O spoločnom hospodárení ani počuť nechcel, bola to pre neho neoverená novinka. Hovorieval, že ani holub spolky nemiluje.

Za vznikom družstiev - podľa návodu Lenina stála hŕstka nezodpovedných komunistov, neodborníkov, ktorým práca „nevoňala“. Sľubmi vábili ľudí, agitovali, sľubovali vysoké výnosy, ktoré môže zabezpečiť len scelená pôda. Časť roľníkov uverila sľubom, čas ostala verná svojej dedovizni, a na svojom sa snažila hospodáriť ďalej. Komunisti ich nazvali „kulakmi“, podľa SSJ to boli dedinskí boháči, ktorí sa vraj priatelili s kapitalistami a okrádali chudobný ľud.

Na súkromných roľníkov, ktorí do družstva vstúpiť nechceli, „uplietli bič“ v podobe kontingentov. Boli to povinné presne určené dávky z ich úrody podľa množstva pôdy (obilie, mak, mlieko, vajcia, repa, fazuľa atď.).

Na splnenie predpísaných kontingentov komunisti pravidelne vyzývali roľníkov rozhlasom, a kde rozhlas nebol, túto úlohu plnil konšel (bubeník), človek, ktorý ani poriadne čítať nevedel, a tak vznikali úsmevné historicky, niektoré z nich sa zachovali dodnes: „Občané, občanky! S povjereňá našej strany a vlády vám oznamujem, že si máte čo najskôr splniť kontingenty, najskôr vajcá, je ich máuo, slépkky nenesú, je im zima, lebo stracili perí, ostali im enem kostrnky a houá rit. Kuláci ich saubo krmjá, keby im dávali rádne žrat, tak každá slépkka je schopná znést aj dvje vajcá za den. Ale kuláci to brzdzá. Ale to nerobte, ket kontigent do 1. 12. z vajcáma nenaaplňte, tak šeckých kulákú za vajcá budú táhat až na okres alebo do basy, nekerí pújdú sadzit alebo rúbat stromy do Rošemberka. Toto vám dávám já, konšel, vědzet“.

Predsedovia družstiev hospodáriť nevedeli. Rieky, potoky sa vylievali, lebo neboli zregulované. Nebola ani bohatá sľúbená úroda na scelených družstvách, to sa menilo k lepšiemu až v 60-tych rokoch. Sýpky sa vyprázdňovali, kravy v maštaliach od hladu múkali, pýtali si svoje, prichádzalo k hádkam a ku krádežiam. Z tohto obdobia sa zachovalo heslo: „Kto nekradne, okráda svoju rodinu“.

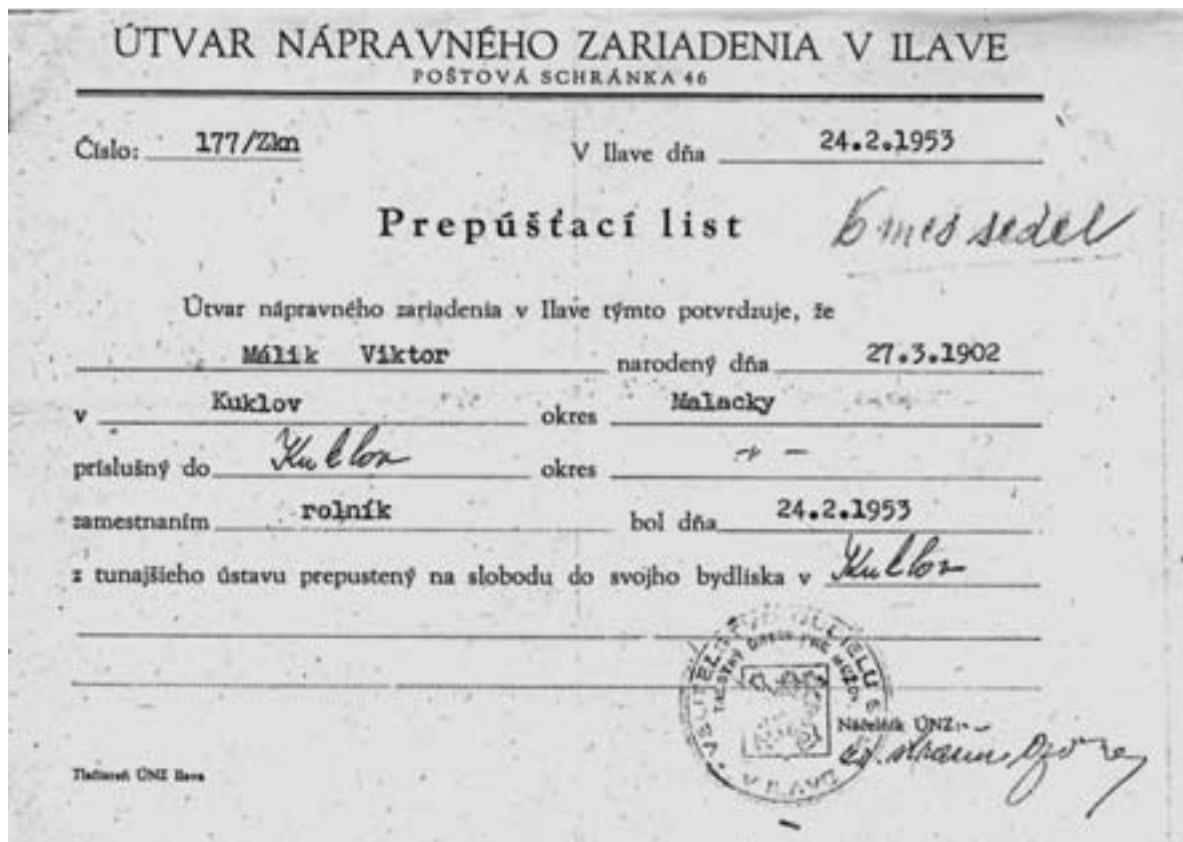

Neplatilo to iba pre družstvá, ale aj pre mnohé závody. O tom, ako sa na družstvách kradlo, sa zachovali vtipy až dodnes. Strážnik na JRD, vidiac, že sa v noci v sýpke sviatí, kričí: „Kto je tam?“ „Já, Francek!“ „Proboha, máš ty Boha pri sebe?“ „Boha né, ale ešče mám dva mēchy prázné, friško dojdzi pomoct ich plnit, nech tu dúho nesvičím.“

K rozpadu družstiev prišlo, čo sa dalo očakávať. Mnohí roľníci utekali za prácou do miest, do tovární, závodov, naučili sa pracovať na strojoch, čo fyzicky namáhavé nebolo, po skončení pracovnej doby im zostal čas na zábavu, futbal, posedenie s kamarátmi pri pive, viac sa za prácou v poľnohospodárstve vrátiť nechceli. Práca na poli bola otrávená. Za všetko negatívne v roľníckej oblasti po roku 1948 boli a sú zodpovední komunisti. Na strašidelné obdobie združstevňovania si do veľkej miery pamätám, i keď na mnohé podrobnosti nie. Môj nebohý otec Viktor zdedil po svojich rodičoch: dva domy a dve stodoly, lúky, pasienky, ornú pôdu, dobytok, inventár. Počas vlády komunistov bol považovaný za kulaka, nepriateľa socialistického štátu. Vraj okrádal chudobných. Veľká lož, lebo vo svojom dome nemal vodovod, kúpeľňu, WC, iba klasickú studňu s pumpou na dvore. Osemčlenná rodina na kúpanie používala dve veľké plechové vane, v lete vodu z rieky. Na poľných prácach sa

Ad: „Slovenské poľnohospodárstvo a vidiek v súčasnosti a v budúcnosti“

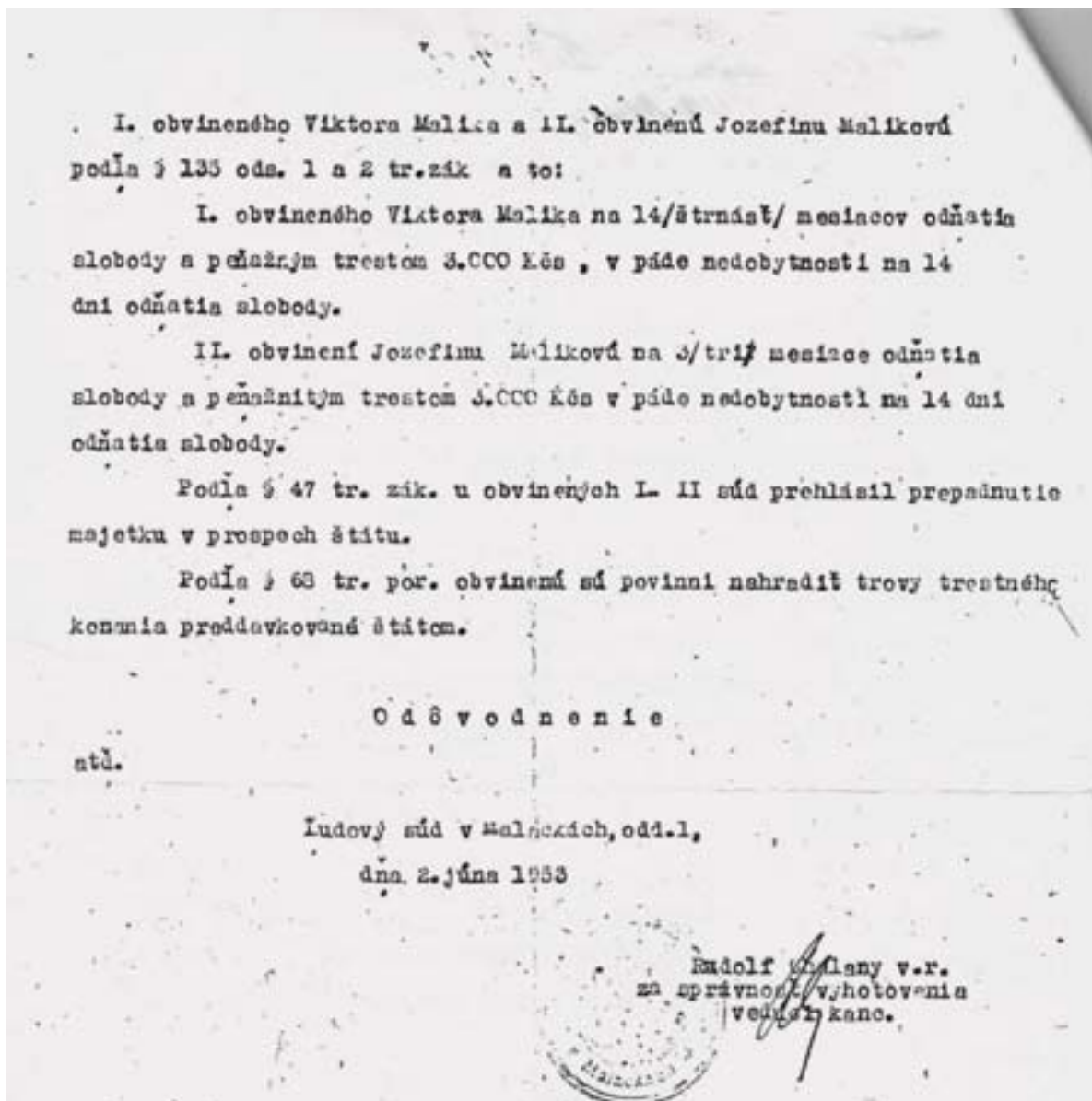
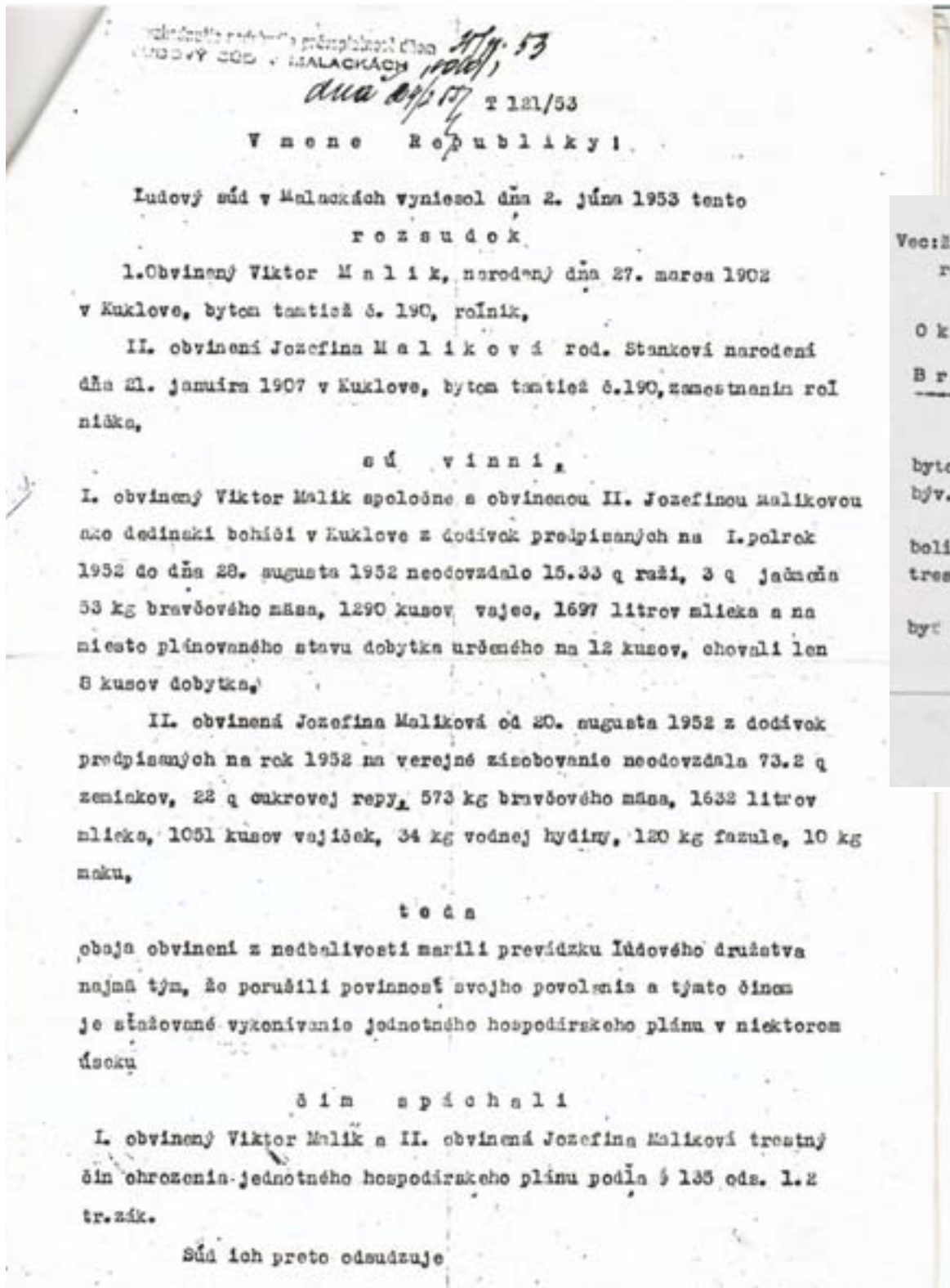
Kultúra č. 6/2021

podieľali všetci. Otec pôdu zveľaďoval, aby svojim deťom zabezpečil budúcnosť. K zemi mal mimoriadny vzťah, veď robil na svojom a slobodne. Roľníci v malých dedinách si vzájomne pomáhali, boli súdržní. Ani na um im neprišlo, že čoskoro ich postihne Damoklov meč – kolektivizácia, zakladanie JRD, a kto so vstupom do družstva súhlasiť nebude, tak príde šikanovanie.

Celá rodina roľníka Viktora sedí v družnej debata pri veľkom dubovom stole a čaká na raňajky, keď tu zrazu vrúti sa bez zaklopiania a pozdravu, či pozvania zvláštne individuum nízkej postavy v zelenej uniforme s akousi zbraňou na pleci, so zrolovanou ceduľou v ruke - esenbák. Potvára všetky dvere domu, poprezera všetky miestnosti a zbadajúc na stole bochník chleba s veľkým nožom, zave: „Okamžite s nožom preč!“ Bez pozdravu odchádza.

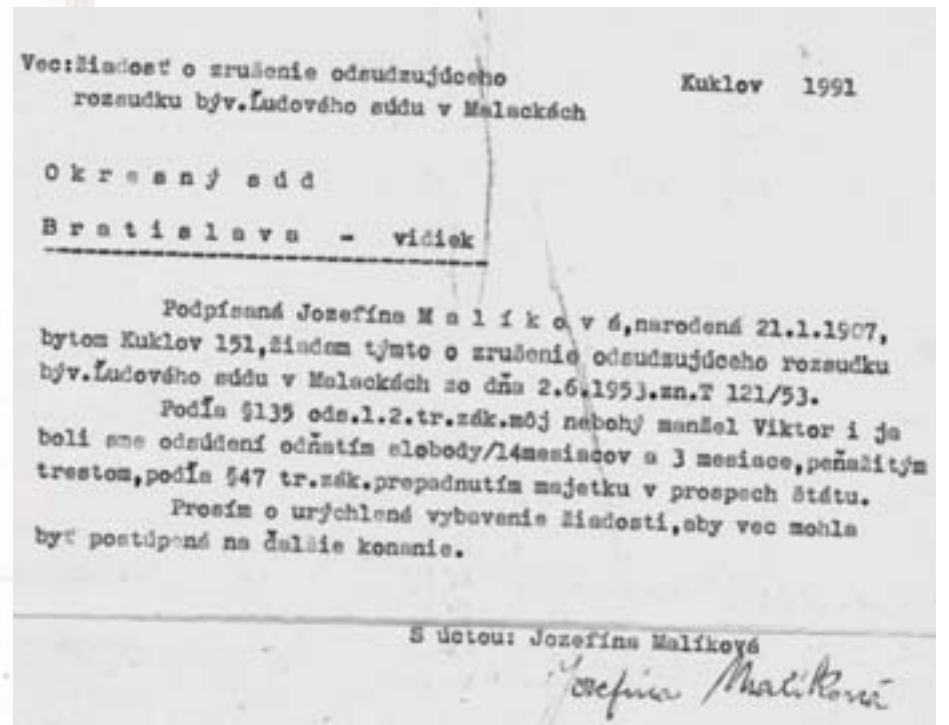
Na druhý deň sa návšteva opakuje, rozšírená o troch členov.

Vyľakáný otec sa pýta: „Môžem vedieť účel vašej návštevy?“ Štylizovaná otázka bola inteligentná, lebo otec bol človek sčítaný, v danej dobe odobral šesť titulov časopisov, väčšinou náboženských. Snáb zamrmal: „Viete, čo vás

z väzenia, žiadosť o zrušenie pôvodného rozsudku z roku 1991, ktoré pripájam, potvrdzujú moje rozprávanie.

Kolektívizáciu vymyslel Lenin so svojimi nevzdelanými kumpánmi, členmi zločineckej komu-

čaká?!“ Utrápená mama so slzami v očiach vzdychala, otec držiak si hlavu so stálym pohľadom na dvere, tiež.

Po tretí raz sa dvere nášho domu s rachotom otvorili a nevítaní štyria hostia po schodoch smerujú na povalu. Začala rabovačka. Najprv ukradli mäso z dreveného koryta po zabíjačke, za ním znášali vrecia s obilím, plánované pre zvieratá, na výsev a do mlyna. Posledné vrece skrývalo dva pozlátené kalichy s monštranciou, ktoré pre svojich veriacich tam ukryl môj strýko – kňaz, aby ich zachránil pred barbarmi. Kam zmizol dobytok a množstvo vecí a strojov potrebných pre prácu na hospodárstve, sme sa doteraz nedozvedeli. O spomínaných devocionáliách tiež nebolo a nie je ani chýru, ani slychu.

Zo statočného roľníka, komunistami nazývaného kulak, sa stal úplný žobrák. Ľudia z dediny zo súcitu prichádzali k nemu, prinášali rôzne potraviny, ale predovšetkým útechu.

Roľník Viktor s pokorou niesol svoj osud, nikdy nehrešil, pomáhal sociálne slabým – rozdával koše plné zemiakov, poskytoval nocľah žobrákom a oknárom, drotárom a lacným Jožkom, ktorí sa u neho vždy zastavili. Boli jeho hostia, uctil si ich, a takto sa vyjadroval: „Host' do domu, Boh do domu“.

Jeho znárodňovacia kalvária pokračovala ako práca odsúdeného (manželke zmenili rozsudok na podmienený) v lesoch stredného Slovenska. Podľa lekárskeho potvrdenia trpel reumatickou artritídou od mladosti, pri obliekaní a obúvaní potreboval pomocníka, prsty na rukách nezovrel v päst', mal ich vždy natiahnuté, prekážala mu aj hernia. Ako s týmto závažným zdravotným postihom mohol na nútených prácach s drevom pracovať?

Spôsobené škody na roľníkoch v dobe kolektívizácie sú nevyčísliteľné, ale trauma sa nahradiť nedá.

Súdny rozsudok z roku 1953, lekárske potvrdenie, prepúšťací list

nistickej strany. Jej cieľom bolo zničenie roľníckeho stavu – z roľníkov sa stali zamestnanci kolchozov a družstiev, rozbitie tradičných dedinských komunít, snahy o nahradenie kresťanstva na dedinách komunistickou ideológiou.

Nebojme sa o krivdách minulosti hovoriť a písať.

O tejto kapitole slovenských dejín smutne svedčia rozpadajúce sa družstevné maštale a hrdzavejúce zvyšky poľnohospodárskych strojov.

Pre tých, ktorí nemali možnosť si zverejnený článok pána Habovštiaka prečítať, citujem:

„Nie sme v potravinách sebestační, boľavých je najmä vyše 820 kamiónov potravín, ktoré sa vozia na Slovensko denne a tento počet sa zvyšuje“.

Spýtajme sa, čo sa stane, keď z vážnych dôvodov kamióny k nám nedorazia? Budeme pozerat' cez prsty? So slzami v očiach, s prázdny žalúdkom a košom sa budeme vracat' z nákupu?

Príčiny potravinovej nesebestačnosti sú známe: lenivosť, nezáujem o prácu v poľnohospodárstve, nečinnosť pracovníkov na vysokých postoch v agrárnej oblasti, kde dominujú bývalí komunisti a ich potomkovia.

Prečo už dávnejšie nezačali pracovať na projekte revitalizácie poľnohospodárstva a obnovy roľníckeho stavu, s prípravou učebníc pre žiakov, akú dobu bude trvať, než dochováme nový roľnícky dorast?

Dnešná doba ovplyvnila myslenie mladých ľudí, žiakov, študentov, ktorí voľný čas trávia pred televízorom či počítačom, a bez usmernenia rodičov, polopatisticky prijímajú všetko, čo sa z nich k nim dostáva.

Hovorí sa, že ľahšie je naučiť somára tancovať na ľade, ako naučiť a vychovať mladých k láske k pôde a práci na nej. Zbierajme zlaté zrná poznania, aby platilo aj pre nás:

„Historia magistra vitae est“.

ANTÓNIA KORCOVÁ MALIKOVÁ

Kňaz a národovec

Pavel Valiašek sa narodil 25. januára 1814 v Tepličke nad Váhom. Po skončení teologických štúdií bol v roku 1840 vysvätený za rímskokatolíckeho kňaza. Pôsobil vo viacerých slovenských farnostiach, najdlhšie však v Nesluši (okres Kysucké Nové Mesto), kde pôsobil ako farár a dekan v rokoch 1850 - 1890. Jeho zásluhou vzniklo v roku 1882 miestne komposorátne spoločenstvo ako hospodárske podielové združenie v obci. Vzniku spoločenstva predchádzali dramatické udalosti, vyplývajúce z dlhotrvajúcich sporov medzi budatínskym panstvom grófa Čákiho, vlastnícom lesy a poľnohospodárske pozemky v Nesluši, a miestnymi obyvateľmi, domáhajúcimi sa zmiernenia robôt v panských lesoch.

Spor vyvrcholil v roku 1839 vzburou vedenou vtedajším neslušským farárom Jánom Krabáčom, keď nevoľníci odmietli pracovať pre zemeplána. Vzburá bola

potlačená a farára Jána Krabáča spolu s tridsiatimi rebelmi uvrhli do väzenia v Trenčíne. Neslušania takto na čas prišli o svojho farára a rodiny o svojich otcov. Po prepustení z väzenia začal Ján Krabáč vyjednávať s Čákiovcami o predaji panského majetku miestnym obyvateľom.

Urovnať spor sa podarilo až v roku 1882 dekanovi Pavlovi Valiaškovi, ktorý dojednal kúpu lesného a poľnohospodárskeho majetku vrátane budov, mlynov a vodnej pily pre svojich farníkov za 140 000 zlatých na splátky. Na prvú splátku sa zložili a ďalšie zaplatili z predaja dreva, resp. z preddavkov, ktoré dostali od kupujúcich. Miestni obyvatelia ako členovia založeného združenia - komposorátu, pracovali zároveň pri výrube dreva a jeho odvoze plŕami po Kysuci a Váhu, čím získali navyše polovicu hodnoty na trh dodaného dreva. Budatínske panstvo sa neskôr usilovalo o zrušenie

kúpnej zmluvy, ale súdne spory dopadli v prospech komposorátneho poločenstva. Tento šľachetný skutok Pavla Valiaška je zaznamenaný aj na jeho pomníku na cintoríne v Nesluši, postavenom vďačnými občanmi.

Počín Pavla Valiaška mal vplyv aj na vývoj bankovníctva vo vtedajšom Uhorsku. Na zasadnutí do Turčianskeho Sv. Martina 8. 10. 1884, na ktorom vznikla Tatra banka (Tatra hornouhorská banka), prijal pozvanie aj neslušský dekan Pavel Valiašek. Zasadnutie zvolali Rudolf Krupec a Ján Milec. Ján Milec bol advokátom a predsedom žilinskej Vzájomnej pokladnice, Rudolf Krupec sa vrátil z Ruska, kde pracoval 16 rokov a bol jedným zo spolupodnikateľov stavby Zakaspickej železnice. Tito dvaja iniciátori rozposlali listy vtedajším popredným slovenským činiteľom a zúčastnené významné osobnosti - Šte-

Zo skicára Andreja Mišanka

PAŇ FARÁR, VY BUDETE DNES SPOVEDAŤ, A JA BUDEM DAŤ POKUTY PRE HRIEŠNIKOV, KTORÍ NEBUDÚ MAŤ CERTIFIKÁT Z TESTOVANIA!

fan Marko Daxner, Ján Kohút, Jozef Fábry, Matúš Dula, Ján Francisci, Pavol Mudroň, Peter Makovický a ďalší, navrhli na zasadnutí založiť novú slovenskú banku. Poukázali na škodlivosť vystáhovalectva s výzvou vytvoriť také podmienky, aby sa každý Slováčik uživil vo svojej vlasti. Ako príklad boja proti biede sa tam uvádzal postup Pavla Valiaška z Nesluše. Pavel Valiašek sa stal aj členom dozornej rady Tatra banky.

Okrem toho bol spoluzakladateľom slovenského katolíckeho patronátneho Gymnázia v Kláštore pod Znievom (1868), od roku 1871 bol okresným konateľom Spolku sv. Vojtecha a od roku 1874 členom stolíčného výboru Kysucko-novomestského okresu.

O zásluhnej práci Pavla Valiaška na národnom poli písali v Slovenských pohľadoch Jozef Škultéty (1892, 1929) a Štefan Krémery (1923), ktorí ho radili medzi príkladných národovcov a vyzdvihovali jeho osobnosť. O založení hornouhorskej Tatra banky ako prvej slovenskej banky napísal v roku 2002 Peter Kováčik rozhlasovú hru Bankár, v ktorej sa pojednáva aj o pôžičke Neslušianov na odkúpenie hory od zemeplánov. Ako farár Pavel Valiašek vystupoval v rozhlasovej hre zaslúžilý umelec Elov Romančík.

Meno Pavla Valiaška nesie aj kultúrny dom v Nesluši, postavený v roku 1931, ktorý sa radí medzi najstaršie kultúrne domy na dolných Kysuciach.

Pavel Valiašek zomrel 10. mája 1891 v Nesluši, kde je aj pochovaný.

JÁN GREŠŠÁK

